

Beheerpakketten Agrarisch Natuur- & Landschapsbeheer

Beheerjaar 2023

1 Grasland met rustperiode

Introductie

Dit pakket biedt rust aan broedende vogels en opgroeiende kuikens. Een rustperiode is vooral voor weidevogels van belang, maar het beheer biedt ook schuil- en foerageergelegenheid voor insecten en kleine zoogdieren.

Voorweiden is toegestaan. Zeker bij productieve graslanden met weinig nesten is dit zinvol: het voorkomt een te zwaar gewas aan het eind van de rustperiode waarin kuikens zich moeilijk kunnen bewegen. Het voorweiden kan tot begin mei, zodat de vogels daarna rust hebben.

Combineren met hoog waterpeil is een waardevolle optie voor grasland met rustperiode. Een hoog grondwaterpeil remt de grasgroei, waardoor de grasmat geschikt is voor weidevogelkuikens én wormen en andere bodemdieren zitten ondieper in de bodem waardoor ze beter beschikbaar zijn voor weidevogels.

Om te voorkomen dat het grasgewas te zwaar wordt, wordt afgeraden om voor de rustperiode te bemesten. Dat voorkomt dat het gras aan het eind van de rustperiode gaat liggen en vervilt. Dat geldt zeker voor kunstmest en drijfmest, waaruit de voedingsstoffen snel beschikbaar komen.

Weidevogellandschap (<https://nl.wikipedia.org/wiki/Weidevogel>)

Beheer:

Beheereisen

- **Alle pakketvarianten:** Er worden in de rustperiode van datum x tot datum y geen landbouwkundige bewerkingen uitgevoerd.
- Voor **pakketvarianten 1l, 1m, 1s en 1t** voorweiden en daarna rust: Het grasland wordt vanaf 1 maart en vóór de rustperiode niet gemaaid.

Aanvullende beheervoorschriften

- In de rustperiode vinden op het ANLb-perceel geen bewerkingen plaats, ook geen beweiding
- Het te voet betreden van het perceel moet zoveel mogelijk worden beperkt. Uitzonderingen kunnen worden gemaakt voor maatregelen in het kader van het ANLb zelf, maar ook deze moeten zoveel mogelijk worden vermeden.
- De afgesproken einddatum van de rustperiode is indicatief. Indien er ruim voor het verstrijken van de rustperiode al geen weidevogels meer aanwezig zijn, kan in afstemming met de mozaïekregisseur afgesproken worden om de rustperiode te verkorten. Indien er richting het einde van de rustperiode nog weidevogels aanwezig zijn of worden verwacht, wordt de rustperiode verlengd. De mozaïekregisseur heeft hierin de regie en zal dit dan met de deelnemer afstemmen.

Adviezen

- Het advies is om de voorjaarsbemesting achterwege te laten en na de rustperiode te bemesten. Dit voorkomt een veel te zware snede na de rustperiode. Weidevogelkuikens kunnen zich moeilijk voortbewegen door een zwaar gewas. Houd er rekening mee dat de rustperiode vanwege de aanwezigheid van weidevogelkuikens, enkele weken kan worden verlengd.
- Dit pakket kan worden gecombineerd met Ruige mest en met Hoog waterpeil.

Pakketvarianten:

1a	Rust van 1 april tot ¹ 1 juni. Vergoeding: € 450 per ha
1b	Rust van 1 april tot 8 juni. Vergoeding: € 650 per ha
1c	Rust van 1 april tot 15 juni. Vergoeding: € 850 per ha
1d	Rust van 1 april tot 22 juni. Vergoeding: € 1.050 per ha
1e	Rust van 1 april tot 1 juli. Vergoeding: € 1.300 per ha
1l	Voorweiden tot 1 mei, daarna 6 weken rust tot 15 juni. Vergoeding: € 400 per ha
1l.7.01	Voorweiden tot 1 mei, daarna 7 weken rust tot 22 juni. Vergoeding: € 450 per ha
1m	Voorweiden tot 8 mei, daarna 6 weken rust tot 22 juni. Vergoeding: € 400 per ha
1m.7.01	Voorweiden tot 8 mei, daarna 7 weken rust tot 1 juli. Vergoeding: € 450 per ha
1s	Voorweiden tot 1 mei, daarna 5 weken rust tot 8 juni. Vergoeding: € 350 per ha
1t	Voorweiden tot 8 mei, daarna 5 weken rust tot 15 juni. Vergoeding: € 350 per ha

Budgettaire dekking mogelijk uit leefgebied OG

¹ De einddatum ('tot'-datum) valt buiten de beheereis. Dat geldt voor alle pakketten in dit overzicht

3 Plasdras voor weidevogels

Introductie

Plasdras is een aantrekkelijk biotoop voor weidevogels om te rusten en te foerageren. Wormen en emelten komen bij een hoge grondwaterstand dichters naar het maaiveld en zijn daardoor beter bereikbaar voor weidevogels. Het is noodzakelijk dat grenzend aan het plasdrasperceel ook kruidenrijk grasland aanwezig is, of grasland met een rustperiode. Dit voorkomt het ontstaan van een 'ecologische val' waarbij de plasdrassen weidevogels uit de omgeving aantrekken, maar waar de nesten vervolgens niet uit kunnen komen of de kuikens niet groot worden, door gebrek aan voedsel (kruidenrijk grasland) of schuilmogelijkheden (rustperiode) in de directe omgeving. In plaats van een verbetering van de biodiversiteit, zorgt het beheer dan onbedoeld voor een achteruitgang.

Plasdras kan worden gerealiseerd op de laag gelegen delen van een perceel of in greppels. Ook is het mogelijk om plasdras te creëren door het slootwaterpeil zodanig te verhogen dat het water het land op loopt.

Bij het intekenen van de beheereenheid is niet de vorm maar de te realiseren oppervlakte leidend.

Niet het diepe water, maar juist het 'drassige' deel van een plasdras is het meest waardevol voor weidevogels. Praktisch vertaald hoeft u op een goed plasdrasperceel niet noodzakelijkerwijs laarzen aan om droge voeten te houden, maar heeft u wel per definitie natte sokken als u er op schoenen doorheen zou lopen. Het oppervlakte voor dit pakket is het deel dat in de beheerperiode continu drassig is.

Plas dras (foto collectief Krimpenerwaard)

Beheer

Beheereisen

- Het land is geïnundeerd (volledig drassig).

Aanvullende beheervorschriften

- De plasdras wordt gecreëerd met pompen, dammetjes, afsluiten greppels of andere maatregelen.
- **Pakket i t/l**: In de periode tussen 1 mei en 1 augustus wordt een plasdrasperiode gerealiseerd van ten minste a weken (zie beschreven onder pakketten)
- **Pakket i t/l**: Bij het afsluiten van het pakket wordt de begindatum van de inundatie in de overeenkomst tussen deelnemer en collectief duidelijk vermeld.

Adviezen

- Om te voorkomen dat de plasdras een ecologische val wordt, is het belangrijk dat er rondom de plasdras rust en dekking aanwezig is, bij voorkeur met kruidenrijk grasland of anders grasland met uitgestelde maaidatum.
- Om te voorkomen dat de plasdras omgeven wordt door een te zwaar gewas, is het advies om voorafgaand aan de inundatieperiode rond de plasdras geen mest aan te brengen. Ook na afloop van de periode moet daar terughoudend mee worden omgegaan en dient het perceel kort de winter in te laten gaan.
- De oppervlakte die in de gehele beheerperiode aan de beheereisen kan voldoen en waarvoor subsidie wordt aangevraagd, dient zo nauwkeurig mogelijk te worden ingeschat. Leidend is dat de oppervlakte van de beheereenheid betrekking heeft op het geïnundeerde danwel drassige deel van het perceel. Slikkige randen tellen daarin mee maar de delen die opdrogen, niet. Houd er rekening mee dat het areaal van de plasdras in de gehele beheerperiode aan de beheereisen moet voldoen maar de verdamping in de loop van het voorjaar toeneemt.

Pakketvarianten

3i	Plasdras, tenminste 3 weken. Vergoeding: € 800 per ha
3j	Plasdras, tenminste 4 weken. Vergoeding: € 1.050 per ha
3k	Plasdras, tenminste 6 weken. Vergoeding: € 1.575 per ha
3l	Plasdras, tenminste 8 weken. Vergoeding: € 2.100 per ha
3n	Plasdras 1 maart tot 1 juni. Vergoeding: € 1.775 per ha
3o	Plasdras 1 maart tot 15 juni. Vergoeding: € 2.650 per ha
3p	Plasdras 1 maart tot 1 juli. Vergoeding: € 2.850 per ha

Melden

Startdatum 3i – 3l moet worden gemeld: 5 dagen voor de start

Budgettaire dekking mogelijk uit leefgebied OG

4 Legselbeheer op grasland

Introductie

Dit pakket helpt boeren bij de bescherming van nesten en kuikens op grasland. Doordat bekend is waar nesten en kuikens aanwezig zijn, kunnen werkzaamheden daarop worden afgestemd. Contact met veldmedewerkers en vrijwilligers is erg belangrijk. Zij brengen de nesten in en kuikens in kaart.

Bij aanwezigheid van nesten worden nestbeschermers geplaatst bij beweiding en bij maaiwerkzaamheden wordt ruim om de nesten heen gemaaid.

Om er voor te zorgen dat jonge weidevogelkuikens na het verlaten van de nestenclave in de directe nabijheid dekking en voedsel kunnen vinden, kan het pakket Legselbeheer alleen worden toegepast als er op hetzelfde perceel randen of stroken worden gerealiseerd die niet eerder dan 15 juni worden gemaaid. Via deze randen kunnen de kuikens zich verplaatsen naar andere percelen waar meer insecten te vinden zijn.

Het is naast deze randen en bovenop het Legselbeheer ook mogelijk om bij maaiwerkzaamheden een deel van het perceel te laten staan zodat er een 'kuikenveld' wordt gesitueerd waar kuikens veilig kunnen opgroeien.

Nestenclaves in het veld (foto collectief Waadrane)

Beheer

Beheereisen

- Er wordt aantoonbaar gezocht naar nesten. Gevonden nesten zijn geregistreerd in het registratiesysteem van de BFVW of anders op een stalkaart.
- **Pakket a:** Gevonden nesten en/of kuikens worden beschermd en gevrijwaard van alle landbouwkundige bewerkingen, tenminste via enclaves van minimaal 50 m² of via het plaatsen van nestbescherming indien het perceel wordt beweid.
- **Pakket d en d.7.01:** Kuikenvelden na legselbeheer: Gevonden nesten en/of kuikens worden beschermd en gevrijwaard van alle landbouwkundige bewerkingen op een deel van het perceel via een rustperiode

Aanvullende beheervorschriften

- De beheereenheid wordt tijdens het broedseizoen één of meerdere malen gecontroleerd op aanwezige legfels.
- Nesten moeten worden geregistreerd en je moet ook aan kunnen tonen dat er naar nesten gezocht is, ook als er geen nesten zijn. Liefst zien we dat nesten digitaal worden geregistreerd door de BFVW met een registratie die up to date is. Eventueel registreren via stalkaarten.
- **Pakket 4a:** Op hetzelfde bedrijfsperceel worden randen of stroken gerealiseerd die niet voor 15 juni worden gemaaid. Deze randen kunnen bijvoorbeeld worden gerealiseerd via het ANLB-pakket Kruidenrijke Graslandrand (A05h) of de Eco-maatregel 'Randen op grasland met kruiden'. Een andere invulling van het randenbeheer is ook mogelijk zolang de randen maar niet voor 15 juni worden gemaaid.

Aanvullende beheervorschriften kuikenvelden

- De pakketten met kuikenvelden (**4d en 4d.7.01**) volgen altijd op pakket **4a**. Waar nodig wordt tijdens het weidevogelseizoen een deel van het perceel met Legselbeheer (**4a**) omgezet naar Legselbeheer met kuikenvelden (**4d of 4d.7.01**).
- **Pakket d:** De kuikenvelden worden gerealiseerd in de eerste maaisnede waarbij dit deel van het perceel minimaal 14 dagen later wordt gemaaid dan de rest van het perceel en nooit eerder dan 1 juni. In deze rustperiode zijn bewerkingen en beweiding niet toegestaan
- **Pakket d.7.01:** De kuikenvelden worden gerealiseerd in de tweede maaisnede waarbij dit deel van het perceel minimaal 7 dagen later wordt gemaaid dan de rest van het perceel. In deze rustperiode zijn bewerkingen en beweiding niet toegestaan. Deze pakketvariant is bedoeld voor situaties waarbij er kuikens naar dit hergroeiperceel zijn getrokken (vaak tijdelijk) en de tweede snede moet worden uitgesteld.

Adviezen

- Volg bij maaiwerkzaamheden het maaiprotocol op.

Pakketvarianten

4a	Legselbeheer op grasland. Vergoeding: € 27,50 per ha
4d	Legselbeheer op grasland plus 2 weken rust in de 1 ^e snede. Vergoeding: € 450 per ha
4d.7.01	Legselbeheer op grasland plus 1 week rust in de 2 ^e snede. Vergoeding: € 225 per ha

Budgettaire dekking mogelijk uit leefgebied OG

5 Kruidenrijk grasland

Introductie

Kruidenrijke graslandpercelen zijn erg belangrijk voor diverse doelsoorten in de leefgebieden in het ANLb. De graslanden dragen bij aan de kwaliteit van weidevogelmozaïeken. De bloeiende kruiden trekken insecten aan, waardoor vogels hier voedsel kunnen vinden. Ook vormen ze door de late maaidatum een geschikt toevluchtsoord wanneer omliggend grasland wordt gemaaid of akkers geoogst.

Bij voorkeur door verschraling van de bodem komt er vanuit de natuurlijke zaadbank een vegetatie tot ontwikkeling van gebiedseigen planten en kruiden. Van belang is dat de vegetatie 'open' is en gevarieerd van structuur met veel bloeistengels en weinig blad zodat weidevogelkuikens zich goed kunnen voortbewegen, ook als de vegetatie hoger is.

Kruidenrijk grasland (foto BoerenNatuur)

Beheer

Beheereisen

- Er worden in de rustperiode van datum x tot datum y geen landbouwkundige bewerkingen uitgevoerd.
- Geen gebruik van chemische onkruidbestrijding op minimaal 90 % van de oppervlakte.
- Het gewas wordt jaarlijks minimaal 1 keer gemaaid en afgevoerd.
- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit lijst b ten behoeve van specifiek doel zijn in transect aanwezig in de periode 1 april tot 1 oktober.

Aanvullende beheervorschriften

Soortenrijkdom

- Het grasland mag niet worden gescheurd en/of gefreesd

Bemesting

- Buiten de rustperiode om, is bemesting met vaste mest (maximaal 20 ton per ha) toegestaan. Andere vormen van bemesting zijn niet toegestaan. Eventueel kan voor het uitrijden van de vaste mest, een toeslag worden gekregen via pakket A07.

Beweiding en maaien

- Het gewas wordt jaarlijks gemaaid en maaisel afgevoerd (buiten de rustperiode). Dit stimuleert de groei van bloeiende kruiden. Tweede / derde keer maaien en afvoeren is toegestaan. Iedere maaibeurt een kruidenrijk deel (10% of meer) laten staan is gunstig voor zaadzetting bloeiende kruiden en voor insecten
- Bewerkingen en beweiding zijn in de rustperiode niet toegestaan, daarbuiten wel.

Overige

- Bij het baggeren van sloten (dichte bak) wordt de bagger niet op het kruidenrijke grasland gelegd. Slootmaaisel (maaikorf) wordt tijdig (uiterlijk 1 april) afgevoerd of verwerkt met een wallenfrees om te voorkomen dat de kruidenrijke vegetatie afsterft.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. voor pleksgewijze bestrijding van haarden van zoals Akkerdistel, Ridderzuring, Jacobskruiskruid en Brandnetel, op maximaal 10% van de beheereenheid.
- Afgezien van de gedeeltelijke beperking van de bemesting, blijft de oppervlakte van de beheereenheid wel meetellen voor de mestplaatsingsruimte.

Adviezen

- Indien het pakket Kruidenrijk Grasland op nieuwe percelen wordt toegepast en er direct een rustperiode tot 15 juni wordt toegepast, is de kans groot dat de vegetatie overwoekerd raakt door witbol. Het wordt daarmee ongeschikt voor weidevogelkuijken maar ook de voederwaarde voor koeien loopt dan hard terug. Nieuwe percelen kunnen het best eerst worden opgenomen in pakket A41 'Ontwikkeling Kruidenrijk Grasland'. Middels pakket A41 wordt de bodem namelijk eerst verschaald zonder dat er een rustperiode wordt toegepast. Na enkele jaren kan de overstap naar pakket A05 worden gemaakt.
- Ook in bestaand kruidenrijk grasland bestaat de kans dat de vegetatie na verloop van jaren wordt gedomineerd door witbol. Een maaibeurt in mei gaat witbol tegen maar is binnen pakket A05 niet toegestaan. De oplossing zit dan in het omschakelen naar pakket A41 waarbij er wel eerder gemaaid kan worden. Dat hoeft niet per se op het hele perceel maar kan ook gedeeltelijk.

Pakketvarianten

- 5a Kruidenrijk grasland, rust 1 april tot 15 juni. Vergoeding: € 1.400 per ha
- 5b Kruidenrijk grasland, rust 1 april tot 22 juni. Vergoeding: € 1.550 per ha
- 5c Kruidenrijk grasland, rust 1 april tot 1 juli. Vergoeding: € 1.700 per ha

Budgettaire dekking mogelijk uit leefgebied OG, Klimaat?

5h Kruidenrijke graslandranden

Introductie

Op de randen van percelen is doorgaans de meeste biodiversiteit te vinden. De productieomstandigheden zijn er veelal suboptimaal en de vegetatie op de kant ontwikkeld zich hier onder invloed van de vaak kruidenrijkere samenstelling in het (sloot)talud of andere niet-productieve elementen. Het toepassen van ANLb-maatregelen in de perceelsranden levert daardoor het snelst resultaten.

Bij voorkeur door verschraling van de bodem komt er vanuit de natuurlijke zaadbank een vegetatie tot ontwikkeling van gebiedseigen planten en kruiden. Dat wordt bovendien gestimuleerd als de randen ook later worden gemaaid. Dit heeft gunstige effecten op weidevogels maar ook op de biodiversiteit in het talud en in de sloot. De waterkwaliteit verbeterd zich doordat de afspoeling van meststoffen wordt tegen gegaan.

Kruidenrijke graslandrand (bron: <https://www.boer-en-vogels.nl/themas/grassen-en-kruiden/kruidenrijke-randen-creeren>)

Beheer

Beheereisen

- Geen gebruik van chemische onkruidbestrijding op min 90 % van de oppervlakte.
- Het gewas wordt jaarlijks minimaal 1 keer gemaaid en afgevoerd.
- Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit lijst b ten behoeve van specifiek doel zijn in transect aanwezig in de periode 1 april tot 1 oktober.

Aanvullende beheervoorschriften

Bemesting

- De rand heeft een breedte van 5 meter vanaf de insteek van het talud.
- Bemesting is in het geheel niet toegestaan. Ook niet in de vorm van vaste mest. De enige uitzondering geldt voor mest die tijdens beweiding door vee wordt gedeponerd.

Beweiding en maaien

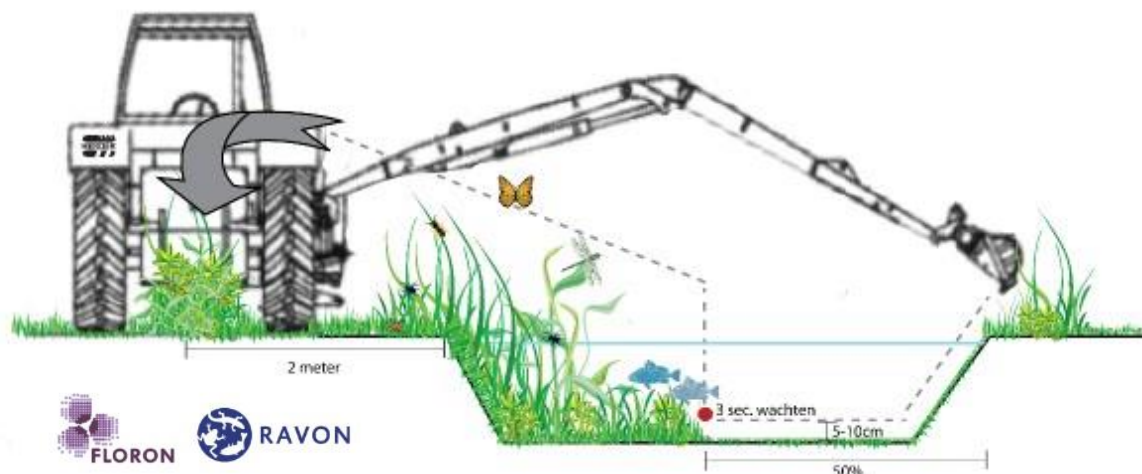
- Minimaal 50% van de oppervlakte van deze beheereenheden op een bedrijfsperceel, wordt voor 15 juni niet gemaaid. De ongemaaide stroken kunnen worden gerealiseerd door op de kopakkers 1 meter te laten staan en op de lange stukken 4 meter. Een andere invulling is ook mogelijk als er maar 50% van de rand blijft staan. Houdt daarbij zoveel mogelijk rekening met het belang van de kuikens en de biodiversiteit in de strook.
- De rand wordt (buiten de rustperiode) tenminste één keer gemaaid waarna het maaisel wordt afgevoerd. Dit stimuleert de groei van bloeiende kruiden. Klepelen is dus niet toegestaan.
- Beweiding van de beheereenheid is toegestaan wanneer de beheereenheid is gelegen langs de randen van een perceel.

Overige

- Het grasland mag niet worden gescheurd en/of gefreesd
- Bij het baggeren van sloten (dichte bak) wordt de bagger niet op de kruidenrijke graslandrand gelegd.
- Sloopmaaisel (maaiakorf) mag wel op deze rand liggen maar wordt tijdig (uiterlijk 1 april) afgevoerd of verwerkt met een wallenfrees om te voorkomen dat de kruidenrijke vegetatie afsterft.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. voor pleksgewijze bestrijding van haarden van zoals Akkerdistel, Ridderzuring, Jacobskruiskruid en Brandnetel, op maximaal 10% van de beheereenheid.
- Het deel van de beheereenheid, dat geldt als verplichte bufferstrook in het kader van het 7e actieprogramma Nitraat, telt vanaf 2023 niet meer mee voor de mestplaatsingsruimte. De rest van de beheereenheid blijft, ondanks de volledige beperking van de bemesting, wel meetellen voor de mestplaatsing.

Ecologisch slootschonen

Pakket h.7.01: Deze variant is gelijk aan h maar dan aangevuld met beheervoorschriften omtrent ecologisch slootschonen. Binnen de begrenzing van leefgebied Natte Dooradering kan in beginsel alleen voor deze combinatie gekozen worden, tenzij de beheereenheid grenst aan een sloot waarin het gedeeltelijk laten staan van de slootvegetatie niet kan of niet mag.

Illustratie Ecologisch slootschonen

Aanvullende voorschriften en advies

- **Pakket h.7.01:** Minimaal 50% tot maximaal 75% van de sloot grenzend aan de beheereenheid wordt jaarlijks geschoond. 25% tot 50% van de slootvegetatie blijft dus staan. Door de maai-korf ruim voor de kant omhoog te halen, wordt voorkomen dat vissen tussen de maai-korf en het talud raken ingeklemd en op de kant worden gelegd. De overblijvende slootvegetatie is functioneel voor vissen, amfibieën en veel andere waterdiertjes die het gebruiken om tussen te schuilen en zich er voort te planten. Het deel dat het ene jaar blijft staan, kan het andere jaar worden geschoond. In smalle sloten kan bloksgewijs worden geschoond.
- **Pakket h.7.01:** Bij het slootschonen wordt gebruik gemaakt van een maai-korf of een eco-reiniger. Een Hemos is niet geschikt omdat deze een te grote zuigkracht heeft en het slootleven op het perceel blaast.
- **Pakket h.7.01:** Het slootschonen wordt uitgevoerd in de periode 1 september – 1 november. Eventueel is uitloop naar 1 december mogelijk.
- **Pakket h.7.01:** De hekkelspecie wordt niet in het talud achtergelaten maar op het betaalbare oppervlak van het perceel gelegd. Vervolgens kan het worden afgevoerd of verwerkt door middel van een wallenfrees.
- **Pakket h.7.01:** Dit beheerpakket is niet mogelijk bij sloten van het waterschap waarin doorstroming cruciaal is. Dat geldt ook voor sloten die grenzen aan andere grondgebruikers waarmee het (nog) niet is gelukt om overeenstemming te bereiken over het laten staan van een deel van de slootvegetatie.

Pakketvarianten

- 5h Kruidenrijke graslandrand. Vergoeding: € 1.000 per ha
- 5h.7.01 Kruidenrijke graslandrand i.c.m. Ecologisch Slootschonen. Vergoeding: € 1.250 per ha

Budgettaire dekking mogelijk uit leefgebied OG, ND, Water, Klimaat?

6 Extensief beweid grasland

Introductie

Extensief beweid grasland draagt bij aan het habitat voor doelsoorten van dooradering en akkerland-schappen. Het is waardevol voor insecten en insectenetende vogels die voorkomen op wat korter gras en een bepaalde beweidingsdruk kunnen hebben, bijvoorbeeld de Kievit. De mestflaten van het vee trekken insecten aan die als voedsel dienen voor volwassen vogels en de wat oudere kuikens. Dit pakket werkt het best met een veebezetting van 1,5 GVE/ha. Als de vegetatie te productief is, kan opgeschaald worden naar 3GVE/ha.

Er wordt gewerkt met een lage veebezetting, zodat er voldoende ruimte voor weidevogels is. Dit pakket past bij een grasproductie van ca 7 ton ds/ha/jaar.

De pakketvarianten onderscheiden zich door de periode van extensief beweiden en de veebezetting.

Beweidings met koeien levert meer variatie in structuur dan beweidings met schapen (Foto collectief Krimpenerwaard)

Beheer

Beheereisen

- Beweidings is verplicht vanaf datum x tot datum y met minimale a en maximale veebezetting b (GVE/ha).
- Geen gebruik van chemische onkruidbestrijding op min 90 % van de oppervlakte.

Aanvullende beheervoorschriften

- In de periode van extensief beweiden wordt het land verder niet bewerkt. Denk daarbij aan maaien, bloten, rollen, slepen, scheuren, frezen, (her)inzaaien, doorzaaien en bemesten.
- In deze periode is het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen niet toegestaan, buiten die periode alleen voor pleksgewijze bestrijding van probleemkruiden op maximaal 10% van de beheereenheid

Adviezen

- Dit pakket past bij een productie van ca 7 ton/ha.
- Beweiden met 3 GVE alleen in samenhang van het mozaïek afsluiten.

Pakketvarianten

- 6a Beweiding verplicht van 1 mei tot 15 juni, minimaal 1 en maximaal 1,5 GVE/ha.
Vergoeding: € 850 per ha
- 6c Beweiding verplicht van 1 mei tot 15 juni, minimaal 1 en maximaal 3 GVE/ ha.
Vergoeding: € 600 per ha
- 6d Beweiding verplicht van 1 mei tot 1 juli, minimaal 1 en maximaal 1,5 GVE/ha.
Vergoeding: € 1.050 per ha
- 6e Beweiding verplicht van 15 mei tot 1 juli, minimaal 1 en maximaal 1,5 GVE/ha.
Vergoeding: € 850 per ha

De GVE-normen in het ANLB volgen uit een EU-verordening. Deze wijken op een aantal onderdelen af van de GVE-normen die gelden in de mestwetgeving. Onderstaande normen dienen in het ANLB aangehouden te worden.

1. Stieren, koeien en andere runderen ouder dan twee jaar en paardachtigen ouder dan zes maanden	1,0 GVE
2. Runderen vanaf zes maanden maar niet ouder dan twee jaar	0,6 GVE
3. Runderen jonger dan zes maanden	0,4 GVE
4. Schapen en geiten	0,15 GVE
5. Veulens jonger dan zes maanden	0,4 GVE

(bron, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0669&from=EN>)

Budgettaire dekking mogelijk uit leefgebied OG

7 Ruige mest

Introductie

Bemesting met ruige mest stimuleert het bodemleven ten behoeve van boerenlandvogels. Strojke mest zorgt tevens voor nestmateriaal. Het bodemleven, waaronder regenwormen en insecten hebben meer aan ruige mest dan andere vormen van mest. Het zorgt ook voor een hoger organische stofgehalte in de bodem en is goed voor de bodemstructuur.

Dit pakket is specifiek bedoeld voor boerenlandvogelbeheer en kan alleen in combinatie met andere, op broedvogels gerichte pakketten, worden afgesloten.

Ruige mest (foto <https://www.livinglabfryslan.frl/ruge-dong-ofte-wel-ruige-mest/>)

Beheer

Beheereisen

- Vaste mest is opgebracht (vaste mest: dierlijke meststoffen van runderen, paarden of schapen, vermengd met stro)

Aanvullende beheervorschriften

- Dit pakket kan alleen in combinatie met beheerpakket 1, 5 of 6 worden afgesloten
- Op de beheereenheid wordt in een kalenderjaar ten minste 5 en maximaal 20 ton ruige stalmest per hectare uitgereden.
- De ruige stalmest wordt in één keer opgebracht.
- De mest wordt uitgereden binnen de wettelijk toegestane periode en niet tijdens de rustperiode van een cumulerend beheerpakket.

Pakketvarianten

7a Ruige mest. Vergoeding: € 100 per ha

Melden

Van het uitrijden van de ruige stalmest wordt binnen 1 week na het uitrijden melding gedaan in mijn-boerennatuur.nl of bij het collectief.

Budgettaire dekking mogelijk uit leefgebied OG

8 Hoog waterpeil voor weidevogels

Introductie

Door het slootpeil tijdelijk op te zetten ontstaat een plek waar het bodemleven goed beschikbaar is voor weidevogels. Ook vertraagt de grasgroei en wordt de structuur van de grasmat wat opener. Een hoog waterpeil werkt extra goed als het gelegen is naast kruidenrijk grasland, waar de weidevogels kunnen schuilen en als foerageergebied werkt voor de jonge vogels.

Afhankelijk van de situatie kan een peilscheiding worden gerealiseerd door een duiker af te sluiten met een bal, emmer of PVC-bochtstuk of moet er een dam of stuw worden aangelegd. Vervolgens moet het waterpeil worden verhoogd middels een pomp, hevel of inlaat.

Via het collectief kan mogelijk een inrichtingssubsidie worden aangevraagd voor de eenmalige investering.

Hoog waterpeil in sloot remt de grasgroei in aangrenzend perceel (foto <https://www.slimmevogels.net/kennisnest/alle-items/weidevogels/13/beheer-waterpeil/27>)

Beheer

Beheereisen

- Waterpeil is x cm hoger dan het vigerende peilbesluit. X cm boven zomer- danwel winterpeil (volgens vergunning).

Aanvullende beheervoorschriften

- Voor het verhogen van het slootwaterpeil is een vergunning afgegeven door het Waterschap.
- Het slootwaterpeil naast de beheereenheid bereikt ná de verhoging een peil t.o.v. het (gemiddelde) maaiveld van 25 centimeter of minder op veengrond en 40 centimeter of minder op kleigrond. De verhoging is substantieel; in alle gevallen meer dan 20 cm.

- **Pakket 8a:** Het slootwaterpeil is verhoogd van 15 februari tot 15 juni. Deze variant wordt volledig ingetekend. Dit vanuit de redenatie dat de hoge grondwaterstand in de winter, wordt vastgehouden. Op een groot deel van het perceel treedt daardoor een vertraging van de grasgroei op. Als het hogere waterpeil rond het volledige perceel ligt, wordt het perceel volledig ingetekend. Anders in 'taartpunten' vanaf de sloot naar het midden van het perceel.
- **Pakket 8f:** Het slootwaterpeil is verhoogd van 15 maart tot 15 juni. Deze variant wordt in randen van 25 m breed ingetekend aan weerszijden van de sloten waarin het peil is verhoogd. Dit vanuit de redenatie dat het reguliere lage slootwaterpeil tot begin maart zorgt voor een uitrijging van het grondwaterpeil. Als het slootwaterpeil kort voor 15 maart pas wordt verhoogd, heeft dit een zeer beperkt indringingsvermogen in de bodem en is de beïnvloede oppervlakte beperkt.

Pakketvarianten

8a Hoog waterpeil van 15 februari tot 15 juni. Vergoeding: € 120 per ha

8f Hoog waterpeil van 15 maart tot 15 juni. Vergoeding: € 240 per ha

Budgettaire dekking mogelijk uit leefgebied OG, ND, Water, Klimaat

Z.07.9 Braakstroken in grasland

Introductie

Braakstroken in grasland zijn zwart gefreesde stroken in grasland waar Kieviten graag op broeden. Een mooie vervolgstap is om de strook na afloop in te zaaien met een kruidenrijk mengsel.

Kievitstrook (foto <https://www.rtvfocuszwolle.nl/glb-pilot-over-kievit-succesvol-afgerond/amp/>)

Beheervoorschriften

- In bestaand grasland wordt de grasvegetatie in een strook van 6 tot 8 meter breed, kapot gefreesd. Dit vindt plaats in de periode van 1 februari tot 15 maart i.v.m. het aflopen van het scheurverbod.
- Op de strook wordt een rustperiode in acht genomen van 15 maart tot 1 juni. Tijdens deze periode vinden er geen bewerkingen plaats
- De braakstroken kunnen worden gerealiseerd in ANLb-percelen maar de strook cumuleert niet

Pakketvarianten

Z-07.9 Braakstroken. Vergoeding: € 1.500 per ha

Budgettaire dekking mogelijk uit leefgebied OG

41 Ontwikkeling kruidenrijk grasland

Introductie

Dit pakket is bedoeld voor percelen waar je (extensief) kruidenrijk grasland wilt ontwikkelen, maar die nu nog zeer soortenarm zijn, met bijvoorbeeld dominantie van Witbol of die wellicht momenteel nog geheel uit Engels raaigras bestaan. Verschralen van de bodem bevordert de kruidenrijkdom, dat wil zeggen: niet bemesten, geen bagger opbrengen en het maaisel afvoeren. Door beweiding achterwege te laten, voorkom je bemesting van het perceel en zorg je voor een snellere verschraling van het perceel. Dit is gunstig voor het verkrijgen van meer kruiden.

Dit pakket past in verschillende leefgebieden. De eerste snede is in het broedseizoen, daarom wordt er gezocht naar nesten. Vroeg maaien is van belang om het dominantiestadium van Witbol te doorbreken, dan wel om zoveel mogelijk voedingsstoffen af te voeren.

Dit pakket richt zich op twee typen uitgangssituaties:

- productief grasland met dominantie van Engels raaigras, te vinden in veel regulier beheer grasland in de melkveehouderij. Gebruik hier pakketvariant **a**, gevolgd door **c**.
- grasland met dominantie van Witbol, vaak ontstaan door jarenlang uitgesteld maaien. Gebruik hier pakketvariant **b** gevolgd door **d**

Als er geen vogels broeden of kuikens aanwezig zijn, worden alleen varianten **a** en **b** gebruikt.

Witbol domineert hier de vegetatie, terugdringen door tweede helft mei te maaien (foto <https://www.ecopedia.be/planten/gestrepte-witbol>)

Beheer

Beheereisen

- Er wordt aantoonbaar gezocht naar nesten. Gevonden nesten zijn geregistreerd (bijv. op stalkaart of via geo informatie).
- **Pakket a** (verschralen productief grasland): Gevonden nesten en/of kuikens worden beschermd en gevrijwaard van alle landbouwkundige bewerkingen, via een rustperiode van 1 april tot 27 april.

- **Pakket b** (doorbreken Witbol dominantie): Gevonden nesten en/of kuikens worden beschermd en gevrijwaard van alle landbouwkundige bewerkingen, via een rustperiode van 1 april tot 22 mei.
- **Pakket c** (kuikenveld bij verschrallen productief grasland): Gevonden nesten en/of kuikens worden beschermd en gevrijwaard van alle landbouwkundige bewerkingen, via een rustperiode (vanaf 1 april) tot 15 juni.
- **Pakket d** (kuikenveld bij doorbreken Witbol dominantie): Gevonden nesten en/of kuikens worden beschermd en gevrijwaard van alle landbouwkundige bewerkingen, via een rustperiode (vanaf 1 april) tot 15 juni.
- Geen gebruik van chemische onkruidbestrijding op min 90 % van de oppervlakte.
- Het gewas wordt jaarlijks minimaal 1 keer gemaaid en afgevoerd.
- Minimaal 2 verschillende indicatorsoorten uit lijst b ten behoeve van specifiek doel zijn in transect aanwezig in de periode 1 april tot 1 oktober.

Aanvullende beheervoorschriften

- Het beheer begint met pakketvariant a of b: rust en nesten registreren. Gevonden nesten en kuikens worden beschermd door die delen niet te maaien. Die delen (kuikenvelden met rust) kunnen worden omgezet in pakketvariant c respectievelijk d.
- De beheereenheid wordt niet bemest en er wordt geen bagger opgebracht.
- De beheereenheid wordt jaarlijks minimaal drie keer gemaaid en afgevoerd. De eerste maaibeurt gebeurt zo vroeg mogelijk, om een te zwaar gewas en een eventuele dominantie van witbol te voorkomen, laatste maaibeurt in september/oktober.
- Als er een kruidenrijk deel aanwezig is, bijvoorbeeld in de randen, dan minimaal 10% van het kruidenrijkste gewas en/of locaties waar grondbroeders zitten, blijft per maaibeurt staan. Per maaibeurt kan dat rouleren.
- (Na)beweiding is mogelijk vanaf 1 augustus.
- Het gewas moet kort de winter in.
- Het grasland mag niet worden gescheurd, gefreesd of ingezaaid
- Klepelen is niet toegestaan.

Adviezen

- Het ontwikkelen van kruidenrijk grasland vergt maatwerk. Belangrijk is om de uitgangssituatie goed te beoordelen en een meerjarig beheerplan op te stellen. Afwisseling met een pakket extensief beweiden?

Pakketvarianten

- 41a Verschrallen voedselrijk grasland. Vergoeding: € 550 per ha
- 41b Doorbreken Witbol dominantie. Vergoeding: € 950 per ha
- 41c Verschrallen voedselrijk grasland plus aansluitend kuikenveld. Vergoeding: € 900 per ha
- 41d Doorbreken Witbol dominantie plus aansluitend kuikenveld. Vergoeding: € 1.250 per ha

Budgettaire dekking mogelijk uit leefgebied OG

42 Legselbeheer op bouwland en uitgesteld zaaien

Introductie

Dit pakket helpt boeren bij de bescherming van nesten en kuikens op bouwland. Het gaat dus vaak om maïsland, maar niet uitsluitend. Doordat bekend is waar nesten en kuikens aanwezig zijn, kunnen werkzaamheden daarop worden afgestemd.

Contact met veldmedewerkers/vrijwilligers is erg belangrijk. Zij brengen de nesten en kuikens in kaart. Nesten worden geregistreerd, het liefst digitaal.

Nesten worden beschermd tegen verstoring via verplaatsen, nestbeschermers of via uitstellen van grondbewerkingen.

Kievit op bouwland met uitgesteld zaaien, fragment (foto <https://boerin.files.wordpress.com/2016/05/bewegingscamera-bij-kievitsnest-1.jpg>)

Beheer

Beheereisen

- Er wordt aantoonbaar gezocht naar nesten. Gevonden nesten zijn in het registratiesysteem van de BFWW of anders op een stalkaart.
- **Pakket b:** Gevonden nesten en/of kuikens worden beschermd en gevrijwaard van alle landbouwkundige bewerkingen via een rustperiode van 15 maart tot 15 mei.

Aanvullende beheervoorschriften

- **Pakket a:** De beheereenheid wordt tijdens het broedseizoen één of meerdere malen gecontroleerd op aanwezige legsels.
- Nesten moeten worden geregistreerd en je moet ook aan kunnen tonen dat er naar nesten gezocht is, ook als er geen nesten zijn. Liefst zien we dat nesten digitaal worden

geregistreerd door de BFVW met een registratie die up to date is. Eventueel registreren via stalkaarten.

Adviezen

- Het verdient aanbeveling om Legselbeheer op bouwland/rust periode te combineren met maatregelen die zorgen voor een geschikt opgroeihabitat voor kuikens. Dat kan in de vorm van kruidenrijke akkerranden of direct aangrenzend weidevogelgrasland.

Pakketvarianten

42a Legselbeheer op bouwland. Vergoeding: € 27,50 per ha

42b Rustperiode op bouwland van 15 maart tot 15 mei. Vergoeding: € 140 per ha

Budgettaire dekking mogelijk uit leefgebied OG en OA

12 Duurzaam slootbeheer

Introductie

Afhankelijk van hun breedte, diepte en profiel kunnen sloten van belang zijn voor soorten als krabbensteek, fonteinkruid, zwanenbloem, grote modderkruiper en bittervoorn. Naast de minimumeisen die het waterschap stelt aan het onderhoud van sloten (de Keur) kan zorgvuldig en gefaseerd beheer van de sloot de ecologische waarde ervan versterken.

Ten behoeve van de flora en fauna in de sloot blijft ieder jaar een deel van de vegetatie in de sloot staan, het is dus niet aan te raden om iedere sloot volledig te schonen.

Ecologisch slootschonen – foto Chantal Bekker op <https://www.boerennatuur.nl/actueel/ecologisch-slootschonen-in-het-agrarisch-natuur-en-landschapsbeheer/>

Beheer

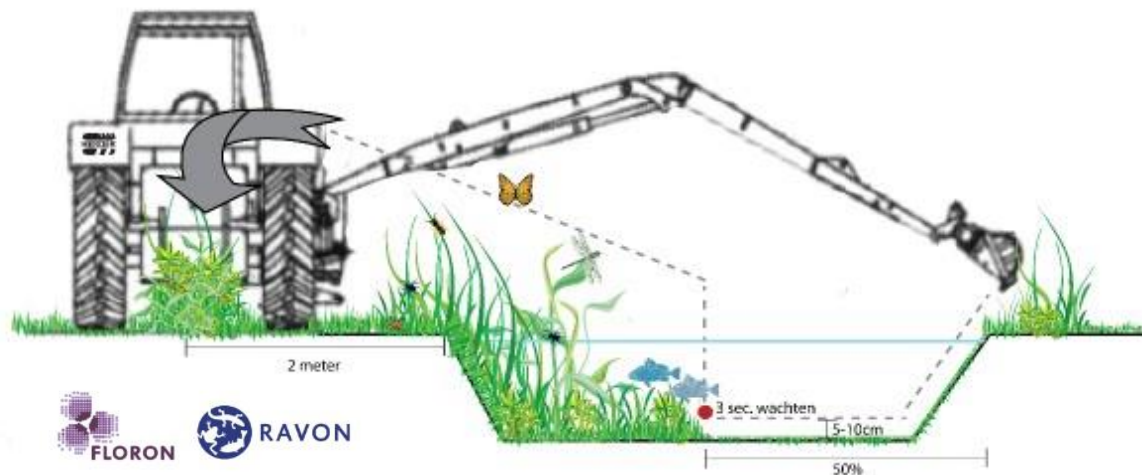
Beheereisen

- Minimaal 25% tot maximaal 75% van de eenheid of van het leefgebied onder beheer is jaarlijks geschoond danwel geschoond en gemaaid danwel gemaaid.
- Maaiafval is verwijderd.

Aanvullende beheervoorschriften

- Minimaal 50% tot maximaal 75% van de sloot grenzend aan de beheereenheid wordt jaarlijks geschoond. 25% tot 50% van de slootvegetatie blijft dus staan. Door de maaikorf ruim voor de kant omhoog te halen, wordt voorkomen dat vissen tussen de maaikorf en het talud raken ingeklemd en op de kant worden gelegd. De overblijvende slootvegetatie is functioneel voor vissen, amfibieën en veel andere waterdiertjes die het gebruiken om tussen te schuilen en zich er voort te planten. Het deel dat het ene jaar blijft staan, kan het andere jaar worden geschoond. In smalle sloten kan bloksgewijs worden geschoond.

- Bij het slootschonen wordt gebruik gemaakt van een maaikorf of een eco-reiniger. Een Hemo is niet geschikt omdat deze een te grote zuigkracht heeft en het slootleven op het perceel blaast.
- Het slootschonen wordt uitgevoerd in de periode 1 september – 1 november. Eventueel is uitloop naar 1 december mogelijk.
- De hekkelspecie wordt niet in het talud achtergelaten maar op het betaalbare oppervlak van het perceel gelegd. Vervolgens kan het worden afgevoerd of verwerkt door middel van een wallenfrees.
- Dit beheerpakket is niet mogelijk bij sloten van het waterschap waarin doorstroming cruciaal is. Dat geldt ook voor sloten die grenzen aan andere grondgebruikers waarmee het (nog) niet is gelukt om overeenstemming te bereiken over het laten staan van een deel van de slootvegetatie.

Pakketvarianten

12b Ecologisch slootschonen. Vergoeding: € 0,12 per m1

Budgettaire dekking mogelijk uit leefgebied ND of Water. Als combipakket in A05h ook uit OG